

УДК 332.142.6:338.242:352(477)

Рурак Ігор Васильович

аспірант

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького*

Rurak Ihor

Postgraduate Student of the

Stepan Gzhytskyi Lviv National University of

Veterinary Medicine and Biotechnologies

ORCID: 0009-0004-3166-7657

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-9-11360

СИСТЕМНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

SYSTEM-ECONOMIC APPROACH TO STRATEGIC MANAGEMENT OF RURAL TERRITORIAL COMMUNITY DEVELOPMENT

Анотація. Вступ. Розвиток сільських територіальних громад в умовах трансформаційних економічних змін, децентралізації влади та глобалізаційних викликів вимагає формування цілісних управлінських підходів, здатних забезпечити стає економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності та покращення якості життя населення. На сьогодні все більшої актуальності набуває системно-економічний підхід, який поєднує принципи системного аналізу та економічної науки, дозволяючи комплексно розглядати взаємозв'язки між ресурсним потенціалом, інституційними механізмами, інфраструктурним забезпеченням та соціальною складовою розвитку. Особливої ваги цей підхід набуває в контексті стратегічного управління, що передбачає довгострокове планування, сценарне прогнозування та використання інноваційних інструментів для досягнення визначених цілей.

В Україні сільські територіальні громади виконують роль базових суб'єктів місцевого самоврядування, відповідальних за ефективне використання наявних ресурсів та залучення інвестицій для розбудови місцевої економіки. Проте їхній розвиток часто стримується низьким рівнем економічної диверсифікації, обмеженим доступом до фінансових ресурсів, демографічними викликами та недостатньою інституційною спроможністю. У цих умовах особливої актуальності набуває пошук оптимальної моделі стратегічного управління, заснованої на системно-економічному підході, що здатна інтегрувати економічні, соціальні та управлінські інструменти у єдину логічну структуру.

Мета. Мета статті полягає в обґрунтуванні концептуальних засад системно-економічного підходу до стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад, визначенні ключових структурних елементів відповідної моделі та формулюванні методичних положень щодо її впровадження з урахуванням українських реалій та світового досвіду.

Матеріали і методи. Методичний підхід до написання статті базувався на комплексному аналізі теоретичних і прикладних засад системно-економічного підходу до стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад. Теоретичну основу становили праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, що висвітлюють питання системного мислення, поліцентричного врядування, кластерної логіки та місцезорієнтованих стратегій розвитку територій. В основу дослідження покладено системно-структурний і міждисциплінарний підходи, які дали змогу розглядати громаду як складну соціально-економічну систему з взаємопов'язаними ресурсними, інституційними, виробничими та управлінськими підсистемами.

У процесі дослідження застосовано методи структурно-логічного аналізу для виокремлення ключових детермінант розвитку громад та визначення взаємозв'язків між економічними, соціальними й інституційними чинниками. Для інтерпретації багаторівневих управлінських процесів використано метод системної динаміки, що дозволив змодельювати зворотні зв'язки між стратегічним, тактичним та операційним рівнями управління. Елементи порівняльного аналізу дали можливість співставити підходи до стратегічного планування в українських сільських громадах із європейськими практиками. Для забезпечення гнучкості стратегій застосовано методологію адаптивного моніторингу, що дало змогу інтерпретувати результати в умовах високої невизначеності та кризових викликів.

Таким чином, поєднання методів системного аналізу, інституційного порівняння та прикладних інструментів стратегічного планування забезпечило наукову обґрунтованість отриманих результатів і надало можливість сформувати цілісну модель системно-економічного підходу до управління розвитком сільських територіальних громад.

Результати. Проведене дослідження підтвердило, що традиційні моделі управління розвитком сільських територіальних громад виявляються недостатньо ефективними в умовах зростаючої динамічності зовнішнього середовища, посилення впливу чинників децентралізації та потреби у забезпеченні сталого розвитку. Встановлено, що системно-економічний підхід дозволяє розглядати громаду як цілісну адаптивну систему, у якій взаємодіють економічні, соціальні, інституційні, просторові та екологічні підсистеми, а їхня узгоджена діяльність формує синергетичний ефект, який неможливо досягти за умов ізольованого функціонування окремих елементів.

Доведено, що багаторівнева інтеграція управлінських рішень забезпечує баланс між стратегічними пріоритетами, тактичними завданнями та операційною реалізацією заходів. При цьому найбільше значення мають інструменти інтегрованого аналізу причинно-наслідкових зв'язків, використання системи індикаторів «здоров'я» місцевої економіки та впровадження механізмів поліцентричного співуправління, що сприяють підвищенню інституційної спроможності громад і формуванню довіри до управлінських процесів. Виявлено, що застосування процедур адаптивного моніторингу дає змогу своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, мінімізувати ризики воєнних та соціально-економічних викликів і коригувати стратегії розвитку з урахуванням нових обставин.

Окремо підкреслено значення кластерної логіки та місцезорієнтованих рішень. Результати дослідження показали, що формування локальних кластерів і розвиток взаємопов'язаних ланцюгів доданої вартості створюють основу для підвищення конкурентоспроможності місцевого бізнесу, стимулювання інновацій і активізації транскордонної співпраці. Водночас доведено, що застосування місцезорієнтованого підходу дозволяє адаптувати стратегічні рішення до унікальних умов кожної громади, уникаючи універсальних і недостатньо ефективних рішень.

Отримані результати засвідчують, що системно-економічний підхід забезпечує нову якість стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад, оскільки поєднує довгострокові цілі з інструментами оперативного реагування, зміцнює інституційну основу місцевого розвитку та формує передумови для підвищення стійкості й конкурентоспроможності громад у довгостроковій перспективі.

Перспективи. Подальший розвиток системно-економічного підходу до стратегічного управління сільськими територіальними громадами має відбуватися з урахуванням потреби у посиленні інституційної спроможності, формуванні ефективних механізмів поліцентричного співуправління та розбудові адаптивних систем моніторингу. Перспективними напрямками практичної імплементації виступають удосконалення інструментів стратегічного планування на місцевому рівні, розвиток кластерних ініціатив і мережових форм взаємодії, а також інтеграція місцезорієнтованих рішень у державну та регіональну політику. Важливим завданням є цифровізація процесів управління, що забезпечить прозорість, доступність інформації та оперативність ухвалення рішень.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на поглиблення методичного забезпечення системно-економічного підходу, зокрема у сфері кількісної оцінки «здоров'я» місцевої економіки, сценарного моделювання розвитку та оцінювання ефективності інституційних механізмів. У перспективі це дозволить сформувати універсальні рекомендації для органів місцевого самоврядування та підвищити стійкість сільських громад до зовнішніх викликів і кризових ситуацій.

Ключові слова: системно-економічний підхід, стратегічне управління, сільські територіальні громади, поліцентричне співуправління, сталий розвиток.

Summary. Introduction. The development of rural territorial communities under conditions of transformative economic change, administrative decentralization, and global challenges necessitates the formation of comprehensive management approaches capable of ensuring sustainable economic growth, enhancing competitiveness, and improving the quality of life of the population. In this context, the system-economic approach is gaining particular relevance. It combines the principles of systems thinking and economic science, enabling a holistic understanding of the interrelations between resource potential, institutional mechanisms, infrastructural support, and the social dimension of development. This approach is especially significant in the sphere of strategic management, as it encompasses long-term planning, scenario-based forecasting, and the application of innovative instruments aimed at achieving sustainable goals.

In Ukraine, rural territorial communities serve as fundamental units of local self-government, bearing responsibility for the efficient use of available resources and the attraction of investments to foster local economic development. However, their progress is often constrained by limited economic diversification, restricted access to financial resources, demographic challenges, and insufficient institutional capacity. Under such conditions, the search for an optimal model of strategic management based on the system-economic approach becomes particularly relevant, as it provides opportunities to integrate economic, social, and managerial tools into a coherent framework.

Purpose. The purpose of this article is to substantiate the conceptual foundations of the system-economic approach to strategic management of rural territorial community development, to identify the key structural elements of the respective model, and to formulate methodological provisions for its implementation, taking into account both Ukrainian realities and international experience.

Materials and Methods. The methodological approach applied in this study was based on a comprehensive analysis of the theoretical and practical foundations of the system-economic approach to strategic management of rural territorial community

development. The theoretical basis was formed by the works of both Ukrainian and international scholars who explored the concepts of systems thinking, polycentric governance, cluster logic, and place-based development strategies. This allowed the research to consider the rural community as a complex socio-economic system comprising interrelated resource, institutional, production, and managerial subsystems.

In conducting the study, methods of structural and logical analysis were employed to identify the key determinants of community development and to trace causal relationships among economic, social, and institutional factors. The methodology of system dynamics was used to interpret multilevel management processes, which made it possible to model feedback loops between strategic, tactical, and operational levels of governance. Comparative analysis techniques were applied to juxtapose approaches to strategic planning in Ukrainian rural communities with relevant European practices. To ensure flexibility of development strategies, the study also made use of adaptive monitoring methods, which enabled the identification of environmental changes and the timely adjustment of managerial decisions under conditions of heightened uncertainty and crisis.

In sum, the integration of systems analysis, institutional comparison, and applied tools of strategic planning has provided a solid scientific basis for the results obtained and facilitated the development of a coherent model of the system-economic approach to managing the development of rural territorial communities.

Results. The conducted research has confirmed that traditional models of managing the development of rural territorial communities are often insufficiently effective under conditions of increasing external dynamics, the growing influence of decentralization processes, and the urgent need to ensure sustainable development. It has been established that the system-economic approach makes it possible to conceptualize the community as a complex adaptive system in which economic, social, institutional, spatial, and environmental subsystems interact. The coordinated functioning of these subsystems generates a synergistic effect that cannot be achieved when they operate in isolation.

The study has demonstrated that multilevel integration of managerial decisions is a key factor in balancing long-term strategic priorities, medium-term tactical objectives, and short-term operational measures. Particular significance is attached to the use of integrated causal loop maps, the development of a system of indicators for assessing the “health” of local economies and institutions, as well as the implementation of mechanisms of polycentric co-governance, which enhance the institutional capacity of communities and foster greater trust in governance processes. The application of adaptive monitoring procedures has also been shown to enable timely responses to external environmental changes, mitigate the risks associated with wartime and socio-economic challenges, and adjust development strategies accordingly.

Special emphasis has been placed on the role of cluster-based logic and place-based solutions. The results indicate that the formation of local clusters and the development of interconnected value chains create a foundation for strengthening the competitiveness of rural businesses, stimulating innovation, and promoting cross-border cooperation. At the same time, it has been demonstrated that the application of the place-based approach allows for the adaptation of strategic decisions to the unique socio-economic and territorial contexts of each community, thereby avoiding the limitations of universal and fragmented solutions.

Overall, the findings confirm that the system-economic approach provides a new quality of strategic management for rural territorial communities. It enables the integration of long-term objectives with operational instruments, strengthens the institutional foundations of local development, and creates the necessary conditions for enhancing resilience and competitiveness of communities in the long-term perspective.

Prospects. The further development of the system-economic approach to strategic management of rural territorial communities should be carried out with due consideration of the need to strengthen institutional capacity, to establish effective mechanisms of polycentric co-governance, and to build adaptive monitoring systems. In this regard, promising areas of practical implementation include the improvement of strategic planning tools at the local level, the development of cluster initiatives and network-based forms of cooperation, as well as the integration of place-based solutions into national and regional policy frameworks. An equally important task is the digitalization of management processes, which will contribute to greater transparency, accessibility of information, and responsiveness in decision-making.

Future research should be directed toward deepening the methodological foundations of the system-economic approach, particularly in the field of quantitative assessment of local economic and institutional “health,” scenario-based development modeling, and evaluation of the effectiveness of co-governance mechanisms. In the long term, such research will make it possible to formulate universal recommendations for local self-government bodies and enhance the resilience and competitiveness of rural communities under conditions of external challenges and post-war recovery.

Key words: system-economic approach, strategic management, rural territorial communities, polycentric co-governance, sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасні процеси децентралізації, глобалізації та трансформації економічних відносин в Україні істотно змінюють підходи до розвитку сільських територіальних громад (СТГ). В умовах посилення конкурентної боротьби за інвестиційні ресурси, трудовий потенціал та ін-

новаційні можливості громади стають ключовими суб'єктами регіонального розвитку. Однак їхня ефективність у значній мірі залежить від обґрунтованості управлінських рішень, збалансованості стратегічних цілей та здатності адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених управлінню розвитком територій, у вітчизняній і зарубіжній літературі недостатньо уваги приділяється комплексному поєднанню економічного та системного підходів до формування стратегій розвитку саме сільських громад. Переважають дослідження, що розглядають окремі аспекти — фінансове забезпечення, соціальну сферу, інфраструктуру, інвестиційну привабливість — без належної інтеграції цих складових у єдину методологічну конструкцію. Як наслідок, існуючі моделі управління часто виявляються фрагментарними, недостатньо гнучкими та не враховують комплексний характер економічних і соціальних взаємозв'язків на місцевому рівні.

Додатковим викликом є воєнні та післявоєнні умови, які загострюють проблеми економічної безпеки, демографічної стабільності та ресурсного забезпечення. У таких реаліях традиційні підходи до планування та управління розвитком громад втрачають ефективність, що потребує запровадження інноваційних методів і моделей, здатних об'єднати стратегічне бачення з інструментами оперативного реагування.

Системно-економічний підхід дає можливість розглядати сільську територіальну громаду як цілісну соціально-економічну систему, у якій взаємопов'язані ресурсні, інституційні, виробничі та управлінські підсистеми. Проте в науковому дискурсі ще недостатньо напрацьовано теоретико-методичних засад побудови стратегічних моделей розвитку на основі цього підходу. Відсутність узгодженого методологічного інструментарію ускладнює формування ефективних стратегій, що поєднують довгострокові пріоритети з поточними управлінськими завданнями.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю розроблення цілісної концепції стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад на основі системно-економічного підходу, що враховуватиме особливості українських реалій та забезпечить їх конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системно-економічний підхід у стратегічному управлінні розглядає розвиток громади як взаємодію соціально-економічних, інституційних, просторово-екологічних і технологічних підсистем, пов'язаних зворотними зв'язками та затримками у часі. Теоретичне підґрунтя такого бачення закладено у працях із системного мислення та системної динаміки (Д. Мідоуз; П. Чекленд), які акцентують на важливості ідентифікації «важелів втручання», нелінійностей та множинності цілей у публічній політиці [6; 8].

У площині публічного управління особливою значення набули підходи поліцентричного врядування Е. Остром, що розкривають необхідність багаторівневої координації суб'єктів стратегічного планування та реалізації політики розвитку та правила «спільного виробництва» суспільних благ. Це напря-

му корелює з потребою вибудовувати у громадах механізми співуправління ресурсами (земля, вода, інфраструктура) та послугами (освіта, охорона здоров'я, безпека), де ринкові й адміністративні інструменти доповнюються самоврядними інституціями [10]. Паралельно в європейській регіональній політиці сформовано місцезорієнтований підхід (довідь Ф. Барки), що пропонує налаштовувати стратегії розвитку під унікальні комбінації ресурсів і викликів конкретних територій [5].

Системно-економічний підхід до стратегування сільських територій потребує врахування конкурентоспроможності через мережеві ефекти та кластеризацію місцевої економіки. Показано, що просторові кластери підвищують продуктивність, інноваційність і зайнятість, а їхня структура пояснює розбіжності в регіональних траєкторіях зростання [7; 11; 12]. Для сільських громад це означає перехід від галузево ізольованих проєктів до інтегрованих ланцюгів доданої вартості (агро- і біоекономіка, ремісництво, туризм, переробка, креативні індустрії), що взаємно підсилюють одне одного в межах локальних екосистем підприємництва [7; 11; 12].

В Україні системність стратегування на місцевому рівні підтримано нормативно-методичними актами: Методичними рекомендаціями щодо формування та реалізації стратегій розвитку територіальних громад (наказ Мінрегіону № 56 від 27.12.2022), а також Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 рр. (постанова КМУ № 695) [2]. На практиці це підкріплюється інструментарієм стратегічного планування для громад, де акцент зроблено на участі стейкгоल्дерів, проєктному портфелі, моніторингу та коригуванні цілей [1]. У післявоєнному контексті ОЕСД рекомендує зміцнювати багаторівневе врядування, посилювати координацію центр-регіони-громади та застосовувати засоби прозорого моніторингу реалізації стратегій [9]. Водночас довгострокові орієнтири у сільському розвитку окреслені Концепцією розвитку сільських територій (розпорядження КМУ № 995-р), яка закладає «зміщення фокусу» з підтримки виключно агросектора на покращення якості життя сільського населення [3].

Отже, сучасний науковий дискурс сходиться на необхідності поєднання системного мислення, місцезорієнтованих рішень і кластерної логіки для стратегічного управління на рівні сільських громад. Водночас залишається недостатньо розробленим практичний інструментарій застосування системно-економічного підходу на рівні територіальних громад. Зокрема, бракує інтегрованих схем причинно-наслідкових зв'язків, показників оцінки стану місцевої економіки та інституцій, а також чітко описаних механізмів взаємодії між різними учасниками управління і процедур для гнучкого моніторингу в умовах нестабільності. Подолання цих прогалин є важливим напрямом подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Сучасні трансформаційні процеси у сфері місцевого розвитку обумовлюють необхідність пошуку концептуально нових підходів до управління сільськими територіальними громадами. Традиційні моделі управління, зорієнтовані на централізовані рішення та фрагментарне планування, виявляються недостатньо ефективними в умовах високої динамічності зовнішнього середовища, зростання ролі децентралізації та потреби у сталому розвитку. У цьому контексті системно-економічний підхід виступає перспективним методологічним інструментом, який дозволяє інтегрувати багаторівневі процеси та забезпечити стратегічне бачення розвитку сільських територіальних громад (СТГ).

Системно-економічний підхід ґрунтується на поєднанні принципів системного мислення та економічної доцільності, що забезпечує комплексне охоплення різнорідних детермінант розвитку громади: економічних, соціальних, інституційних, просторових та екологічних. Він дозволяє розглядати громаду як складну адаптивну систему, у якій взаємодіють численні підсистеми — підприємництво, інфраструктура, людський капітал, інституції місцевого самоврядування, мережа партнерських зв'язків. Ключовою метою стає формування синергетичного ефекту, коли узгоджена діяльність підсистем створює додану вартість, що неможлива при ізольованому функціонуванні кожної з них.

Важливою перевагою цього підходу є його здатність інтегрувати різні рівні управлінських рішень — від стратегічного до операційного. Стратегічний рівень передбачає визначення довгострокових цілей розвитку громади, формування бачення та пріоритетів. Тактичний рівень зосереджується на узгодженні інтересів зацікавлених сторін, розробленні програм і проектів. Операційний рівень забезпечує практичну реалізацію запланованих заходів, механізмів моніторингу та оцінки результатів. Взаємозв'язок між цими рівнями має бути організований у вигляді зворотного зв'язку, що забезпечує гнучкість управління і здатність адаптуватися до змінних умов.

Застосування системно-економічного підходу потребує опори на розвинений методичний інструментарій, що забезпечує комплексність аналізу та узгодженість управлінських рішень. Одним із його ключових елементів виступають інтегровані карти причинно-наслідкових зв'язків, які дозволяють виявляти й оцінювати взаємозалежності між економічними, соціальними, інституційними та просторово-екологічними факторами розвитку громади. Не менш важливим складником є система індикаторів «здоров'я» місцевої економіки та інституцій, що повинна поєднувати кількісні параметри (рівень зайнятості, динаміку доходів населення, обсяг інвестиційної активності) з якісними характеристиками (рівень довіри до органів влади, ефективність інституційного середовища, ступінь соціальної згуртованості).

Окремої уваги потребує впровадження механізмів поліцентричного співуправління, під якими, слідом за Е. Остром, розуміти систему багаторівневої взаємодії автономних, але взаємопов'язаних центрів прийняття рішень, зокрема, органів місцевого самоврядування, бізнес-структур, громадських організацій та локальних спільнот у процесі колективного управління ресурсами та суспільними благами [10]. Такий підхід забезпечує не лише розподіл повноважень, а й створює умови для формування довіри та солідарної відповідальності за досягнення стратегічних цілей. Завершальним елементом моделі є процедури адаптивного моніторингу, завдяки яким громада може своєчасно виявляти зміни у зовнішньому середовищі, коригувати власні стратегії та підтримувати динамічну стійкість системи у довгостроковій перспективі.

Розвиток сільських територіальних громад в Україні відбувається в умовах впливу багатьох викликів серед яких особливо відчутними є воєнні ризики, демографічні проблеми, обмеженість фінансових ресурсів, нерозвиненість ринку праці, відтік людського капіталу. Тому застосування системно-економічного підходу набуває особливої ваги, адже він дозволяє сформувати цілісну картину цих викликів і визначити оптимальні шляхи їх подолання.

Одним із дієвих інструментів є кластерна логіка розвитку, яка спрямована на об'єднання ресурсів і можливостей різних суб'єктів місцевого господарства. Кластери створюють передумови для підвищення конкурентоспроможності місцевого бізнесу, розвитку інновацій та активізації транскордонної співпраці. Важливо, що кластерна модель гармонійно поєднується з системно-економічним підходом, оскільки передбачає взаємодію та синергію учасників.

Також слід наголосити на значенні місцезорієнтованих рішень. Кожна громада має власний набір ресурсів, історико-культурні особливості, соціально-економічні проблеми. Тому стратегічне управління не може ґрунтуватися на універсальних рецептах, а потребує адаптації до локальних умов. Системно-економічний підхід дозволяє здійснювати таку адаптацію через побудову сценаріїв розвитку, які враховують як внутрішній потенціал громади, так і вплив зовнішніх чинників.

Задля ілюстрації взаємозв'язків між складовими системно-економічного підходу до стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад доцільно представити їх у вигляді структурно-логічної моделі (рис. 1).

У запропонованій на рис. 1 моделі інтегруються ключові елементи: стратегічне бачення, ресурси громади, інституційна архітектура, підприємницьке середовище, механізми співуправління та моніторингу. Центральним вузлом є синергетичний ефект, що виникає завдяки багаторівневій координації та взаємодії учасників.

Рис. 1. Багаторівнева структурно-логічна модель системно-економічного підходу до стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад

Джерело: власна розробка автора

Реалізація системно-економічного підходу забезпечує низку переваг для розвитку сільських територіальних громад:

- підвищення ефективності стратегічного планування завдяки комплексному врахуванню факторів і зворотних зв'язків;
- зростання інституційної спроможності громад, що ґрунтується на механізмах співуправління та залученні громадян до ухвалення рішень;
- формування сприятливого підприємницького середовища, орієнтованого на інновації, локальну кооперацію та інтеграцію у глобальні ринки;
- адаптивність управління в умовах високої невизначеності та кризових ситуацій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, системно-економічний підхід є одним із найбільш перспективних напрямів стратегічного управління розвитком сільських територіальних громад. Його ключова перевага полягає у здатності комплексно інтегрувати різноманітні чинники місцевого розвитку — від економічних і соціальних до інституційних та екологічних. Завдяки такій інтеграції громада розглядається не як сукупність окремих елементів, а як цілісна, динамічна си-

стема, здатна до саморегуляції та адаптації в умовах невизначеності. Вироблення стратегічного бачення, поєднання ресурсного потенціалу з інституційною архітектурою, розвиток підприємницького середовища та формування механізмів поліцентричного співуправління створюють основу для появи синергетичного ефекту, що забезпечує якісно новий рівень конкурентоспроможності та стійкості громад.

Разом із тим, отримані результати відкривають простір для подальших досліджень. Передусім потребує поглибленої розробки методичний інструментарій, який дозволить здійснювати кількісне вимірювання «здоров'я» місцевих економік на основі системи інтегральних показників. Важливим напрямом є також аналіз зарубіжного досвіду впровадження системно-економічних підходів та пошук можливостей його адаптації до українських реалій, зокрема в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій. Перспективним видається й створення цифрових платформ, здатних забезпечити автоматизоване моделювання, прогнозування та моніторинг стратегічних рішень, що сприятиме підвищенню прозорості управлінських процесів та активнішому залученню громадськості.

Отже, системно-економічний підхід не лише розширює аналітичні можливості органів місцевого самоврядування, а й формує нову якість стратегічного управління, що поєднує довгострокові цілі з гнучкістю

реагування на виклики. Його подальший розвиток і практична апробація сприятимуть формуванню життєздатних, інноваційно орієнтованих та конкурентоспроможних сільських територіальних громад України.

Література

1. Берданова О., Вакуленко В., Валентюк І., Ткачук А. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. / [О.В. Берданова, В.М. Вакуленко, І.В. Валентюк, А.Ф. Ткачук]. К., 2017. 121 с.
2. Кабінет Міністрів України. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-%D0%BF> (дата звернення: 01.09.2025).
3. Кабінет Міністрів України. Про схвалення Концепції розвитку сільських територій: Розпорядження від 23.09.2015 № 995-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2025).
4. Мінрегіон. Методичні рекомендації щодо формування та реалізації стратегій розвитку територіальних громад: Наказ від 21.12.2022 № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text> (дата звернення: 01.09.2025).
5. Barca F. An Agenda for a Reformed Cohesion Policy: A Place-Based Approach to Meeting European Union Challenges and Expectations. Independent Report. Brussels: European Commission, 2009. URL: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_/barca_report_en.pdf (дата звернення: 01.09.2025).
6. Checkland P. Systems Thinking, Systems Practice. Chichester: John Wiley & Sons, 1999. 330 p.
7. Delgado M., Porter M. E., Stern S. Clusters, Convergence, and Economic Performance. *Research Policy*. 2014. Vol. 43, Iss. 10. P. 1785–1799. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733314001048> (дата звернення: 01.09.2025).
8. Meadows D.H. Thinking in Systems: A Primer. White River Junction: Chelsea Green Publishing, 2008. 240 p. URL: https://faculty.washington.edu/stevehar/Meadows.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.09.2025).
9. OECD. Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance. Paris: OECD Publishing, 2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63099658/63a6b479-en.pdf (дата звернення: 01.09.2025).
10. Ostrom E. Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems. *American Economic Review*. 2010. Vol. 100, No. 3. P. 641–672. DOI: 10.1257/aer.100.3.641.
11. Porter M. E. Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*. 1998. Vol. 76, No. 6. P. 77–90. URL: <https://www2.qa.hbr.org/1998/11/clusters-and-the-new-economics-of-competition> (дата звернення: 01.09.2025).
12. Porter M. E. The Economic Performance of Regions. *Regional Studies*. 2003. Vol. 37, No. 6. P. 549–578. DOI: 10.1080/0034340032000108688.

References

1. Berdanova, O. V., Vakulenko, V. M., Valentiuk, I. V. and Tkachuk, A. F. (2017) Strategic planning of the development of the united territorial community. Kyiv. 121 p. [in Ukrainian].
2. Kabinet Ministriv Ukrainy (2020) Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky: postanova vid 05.08.2020 № 695 [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027: Resolution of 05.08.2020 No. 695]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-%D0%BF> [in Ukrainian].
3. Kabinet Ministriv Ukrainy (2015) Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku silskykh terytorii: rozporiadzhennia vid 23.09.2015 № 995-r [On approval of the Concept of rural development: Order of 23.09.2015 No. 995-r]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Minrehion (2022) Metodychni rekomendatsii shchodo formuvannia ta realizatsii stratehii rozvytku terytorialnykh hromad: nakaz vid 21.12.2022 № 265 [Methodical recommendations on the formation and implementation of development strategies of territorial communities: Order of 21.12.2022 No. 265]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text> [in Ukrainian].
5. Barca, F. (2009) An Agenda for a Reformed Cohesion Policy: A Place-Based Approach to Meeting European Union Challenges and Expectations. Independent Report. Brussels: European Commission. Available at: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_/barca_report_en.pdf.
6. Checkland, P. (1999) Systems Thinking, Systems Practice. Chichester: John Wiley & Sons. 330 p.
7. Delgado, M., Porter, M. E. and Stern, S. (2014) 'Clusters, Convergence, and Economic Performance', *Research Policy*, 43(10), pp. 1785–1799. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733314001048>.
8. Meadows, D.H. (2008) Thinking in Systems: A Primer. White River Junction: Chelsea Green Publishing. 240 p. Available at: <https://faculty.washington.edu/stevehar/Meadows.pdf>.

9. OECD (2022) *Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance*. Paris: OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-municipal-governance_63099658/63a6b479-en.pdf.

10. Ostrom, E. (2010) 'Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems', *American Economic Review*, 100(3), pp. 641–672. DOI: 10.1257/aer.100.3.641.

11. Porter, M. E. (1998) 'Clusters and the New Economics of Competition', *Harvard Business Review*, 76(6), pp. 77–90. Available at: <https://www2.qa.hbr.org/1998/11/clusters-and-the-new-economics-of-competition>.

12. Porter, M. E. (2003) 'The Economic Performance of Regions', *Regional Studies*, 37(6), pp. 549–578. DOI: 10.1080/034340032000108688.